

Kunstplan for Fosshagen byggetrinn 2

Fosshagen del 2, sett fra eksisterende sansehagen

Fosshagen Ressurscenter for Demens

Byggherre: Lier kommune v/ Geir Larsen

Kunstfaglig prosjektleder: Lier kommune v/Nina Guzman Toft

Kunstfaglig utvalg:

Nina Guzman Toft, kunstfaglig prosjektleder

Siv Aida Nygård Berntsen, brukerrepresentant Fosshagen

Peder Brubæk Bua, arkitektens representant, Reiulf Ramstad Arkitekter

Innhold:

1. Beskrivelse av byggeprosjekt
2. Beskrivelse av brukere av bygget
3. Mål for kunstprosjektet
4. Utvalgte steder for kunst
5. Beskrivelse av utvelgelsesprosessen og kunstfaglig utvalg/jury
6. Budsjett og finansieringsplan
7. Fremdriftsplan
8. Formidlingsplan
9. Vedlegg: 1. beskrivelse av valgte kunstverk og kunstner/

1. Beskrivelse av byggeprosjekt

Fosshagen del to har en sterk identitet med hovedformål å lage et verdig sted for personer med demens. Sykehjem har tidligere vært kjent som store komplekse bygg, mens i dette prosjektet er bygget brutt ned i mindre «hus» ved hjelp av saltakene. Bygningsmassen skal skape inntrykk av at Fosshagen ressurscenter er en landsby, som igjen skal gjøre brukerne mer tilfreds og roligere. Slik kan man si at prosjektet er forankret i tradisjon og innovasjon.

Arkitekturen har både bymessige og landlige materialreferanser - utvendig er forpatinert sink brukt på tak og vegger samtidig som anlegget har et utstrakt bruk av tre i partier både ute og inne. Naturlig lys føres inn i bygget gjennom varierte og hensiktsmessige åpninger.

Byggetrinn to er plassert på baksiden av dagens bygg og ligger på fjellets fot. Den tilpasser seg det fallende terrenget på samme måte som første fase, med en første etasje som ligger delvis under bakken. Bak ligger de mørke støttestrukturene på første etasje, mens beboerrom og fellesareal ligger på de lyse sidene. Sammenhengen mellom byggetrinnene er lett å lese gjennom arkitektonisk grep, materialitet og form. Arealdisponeringen sikrer luft mellom byggene som ivaretar utsikt og solforhold samtidig som at prosjektet vil utnytte terrengendringen.

Bygget forholder seg til kontakten med det eksisterende huset og omkransningen av den eksisterende sansehagen på en hensiktsmessig måte hvor det kobler seg på det eksisterende trapperommet uten å ødelegge den flotte sansehagen. En to etasjers glassbro forbinder byggetrinn 1 og 2.

Fosshagen er et senter for rehabilitering, helsefremming og personer med ulik grad av demenssykdom. Det er 60 døgnplasser og 30 dagsenterplasser på Fosshagen del 1. Hverdagsrehabiliteringsteam, kommunale fysioterapeuter, Frisklivssentral, frisør og velværetapeut holder også til i lokalene. Del 2 bygges for 3 avdelinger med til sammen 40 plasser.

En kafé, en romslig vestibyle og en treningshall benyttes av både beboere/brukere og eksterne grupper og foreninger til ulike aktiviteter. Lokale lag og foreninger bidrar til meningsfulle dager for beboere og brukere av senteret. Barnehager, skoleklasser, ulike kulturtilbud med musikk, dans og bildende kunst, besøksdyr og turvenner er med på å fylle huset til daglig. Aktivitetene foregår i sansehagene, allrommene eller i avdelingenes fellesarealer. Slik vil det også bli i det nye bygget - Fosshagen del 2.

2. Beskrivelse av byggets brukere

Fosshagen er et senter for rehabilitering, helsefremming og for personer med ulik grad av demenssykdom.

Fosshagen del 2 skal romme beboere, deres pårørende og andre besøkende i tillegg til ansatte. Beboerne vil ha ulik grad av demenssykdom og en av avdelingene vil være tilpasset mennesker som har psykiatriske symptomer. Psykiatriske symptomer APSD= adferdsforstyrrelser og psykiske symptomer ved demens som kan gi utfordringer med å tolke sanseintrykk. Dette gjør det viktig at

omgivelsene er oversiktlige. I perioder vil noen ha behov for å skjermes for mye stimuli. Det er likevel viktig at man ikke isoleres fordi man likevel har godt av det sosiale samværet og tilpassede mengder stimuli.

Det er i dag mange som bidrar til meningsfulle dager for beboerne. Dette kan være barnehage- og skolebarn, kommunale kulturtilbud, ulike lag og foreninger og enkeltfrivillige. Vestibyen i Fosshagen del 1 har i tillegg mye besøk til ulike helsefremmende gruppetilbud, ulike kulturtilbud og til kafeområde.

2. Mål for kunstprosjekt

Kunstprosjektet skal henvende seg til alle brukere av bygget. Visuell kunst kan som andre kunstformer være med på å gi meningsfulle dager og ha positiv effekt på helse og livskvalitet. Kunst kan være med å skape fellesskap gjennom delte opplevelser. Lev Tolstoj sier at «Kunst er et middel til forening av mennesker, et middel som knytter menneskene sammen i de samme følelsene.»

«Kunsten kan spille på andre strenger enn rasjonell tenkning og bidra til at mennesker kan ha kreative og utviklende liv – uavhengig av kognitiv status.» ([Kilde: «Kunst kan gi demenssyke bedre dager», A. T. Lotherington og A. Obstfelder, Sykepleien.no, 16.4.2020.](#))

Kunstprosjektet skal ta utgangspunkt i hvordan eldre og demenssyke påvirkes sansemessig. Demenssyke har en begrenset kapasitet til å undre seg og til å se etter sammenhenger når de tolker sine omgivelser. Det er store individuelle variasjoner i pasientenes sykdomsbilder og kognitive kapasitet, men det er ikke uvanlig at pasienter opplever tidsforskyvninger og hallusinasjoner. Det er derfor viktig at omgivelsene er oversiktlige og visuelt underbygger trygghet og harmoni. Kunsten skal ikke forandre kompliserte tolkninger, men ha et fokus på å formidle positive emosjoner og sanselige opplevelser. Kunstuttrykket skal bidra til trygghet og gjenkjennelighet, og møte betrakteren på det emosjonelle planet.

Kunstverkets format må være av en størrelse som gir det synlighet og må være tilgjengelig for rullestol/rullator brukere.

Kunsten skal bidra til å skape møteplasser i fellesarealene på Fosshagen og burde invitere til erfaringer og opplevelser i fellesskap.

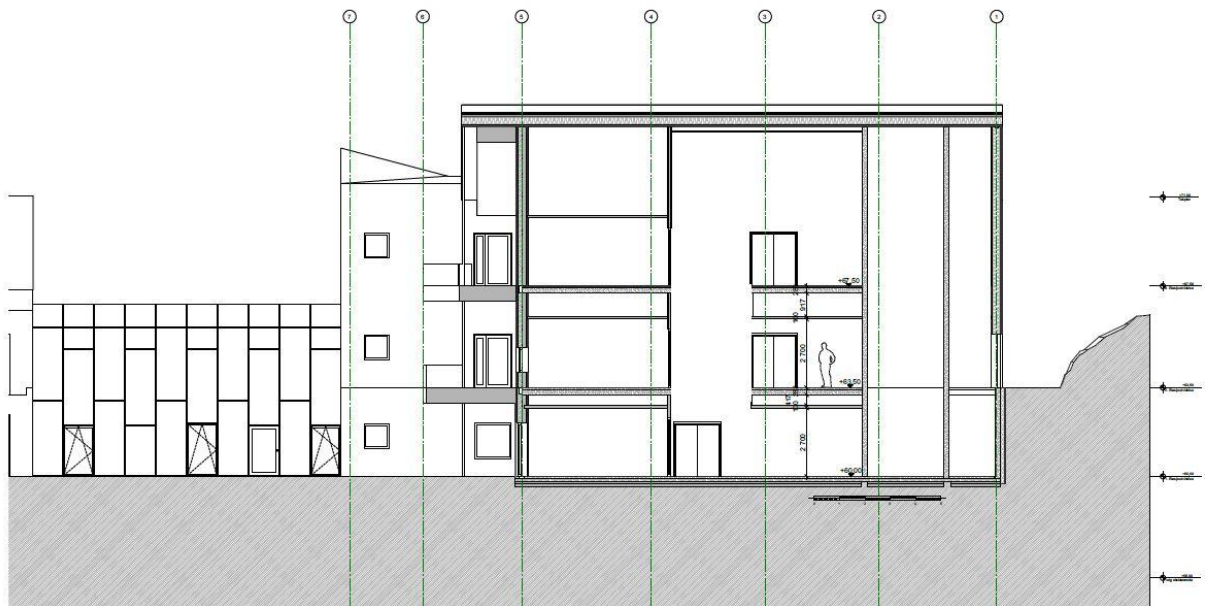
Kunstverket skal ha kvaliteter som henvender seg spesielt til publikums sanser; gjerne taktile kvaliteter som inviterer til berøring med et fokus på tilstedeværelse her og nå. Kunstverket skal kunne fungere som et bindeledd mellom beboere og ansatte eller pårørende, noe som inviterer til dialog, noe å møtes om. Kunsten kan være en innfallspurt til kommunikasjon.

Det skal lages en egen formidlingsplan for kunsten, aktivitet som kan åpne opp for kommunikasjon mellom f.eks. beboer og ansatt eller pårørende i møtet med kunstverk. Formidlingsplanen kan også tilrettelegge for møter mellom f.eks. omkringliggende barnehager, skoler og beboere eller dagbrukere?

3. Utvalgte steder for kunst

Kunstverk skal hovedsakelig produseres for hoved-trapperom i nybygget. Kunstutvalget har pekt ut aktuell plassering også for eventuelle sideprosjekter. Kunstnere som inviteres til skisseprosjekt vil bli invitert til en befaring/ introduksjonsmøte hvor de presenteres for stedene.

1. Trapperom i nybygg- hovedplassering for kunst

Snitt av Fosshagen 2 - trapperom

Det luftige trapperommet er åpent over 2/3 etasjer. På 80 m² i 1 etasje er det mulighet for store verk som er synlig fra alle etasjene. Trapperommet er gjennomgangsområde for ansatte, pårørende og beboere, og er stedet med størst gjennomstrømningen av mennesker. Alle som enten skal til BT 1 eller til sansehagen vil gå gjennom dette rommet.

1. Inngangsparti fra Sansehagen: - mulig plassering for ev. sideprosjekt

Sansehagen – som blir liggende mellom Byggetrinn 1 og Byggetrinn 2

Til første byggetrinn av Fosshagen ble det gjennomført 5 kunstprosjekter; ett i foaje/inngangsparti, et ute og 3 i dagligstuene på avdelingene. Erfaringer og tilbakemeldinger fra dette tilsier at kunstprosjektene i dagligstuene ikke fungerte etter sin hensikt, da kunsten stilte for høye krav til at bruken av dagligstuene skulle tilpasses kunsten. Dagligstuene er beboernes hjem og må tilpasses på hver enkelt avdeling i forhold til beboeres og ansattes bruk. Intensjonen var å gi beboerne kunst der de oppholder seg mest, slik at de skulle få god bruk av den, men i praksis kom kunsten i veien for den praktiske anvendelsen av stuene. Dagligstuene er beboerne sitt hjem og er ikke åpent for andre enn pårørende som kommer på besøk. Dagligstuer i avdelingene vurderes i dette prosjektet ikke som offentlig rom og disse er ikke aktuelle som sted for kunst.

4. Beskrivelse av utvelgelsesprosessen og kunstfaglig utvalg/jury

Kunstutvalget består av:

Nina Guzman Toft, kunstfaglig prosjektleder

Siv Aida Nygård Berntsen, brukerrepresentant Fosshagen

Peder Brubæk Bua, arkitektens representant, Reiulf Ramstad Arkitekter

Kunst-prosjektet annonseres gjennom en offentlig utlysning til pre-kvalifisering i relevante kanaler, da vi ønsker et bredt grunnlag av kandidater. Spesielt fordi det er ønske om bred brukermidvirkning i dette prosjektet, legger vi opp til en åpen utlysning med pre-kvalifisering, med påfølgende invitasjon til skisseprosjekt-konkurransen. Skisse-prosjektet skal stilles ut på egnet område på Fosshagen og alle brukere av bygget vil bli invitert til å se forslagene og dele sin mening om dem. Målet er å sikre bred medvirkning i prosessen og forankre og formidle prosjektet blant brukerne. Et slik skisseprosjekt

kan ha en formidlende funksjon og bidra til økt forståelse og kjennskap til kunst i offentlig rom og hvordan den skapes, blant brukere av bygget.

3 kunstnere vil bli invitert til å gjøre skisseprosjekt. Avhengig av størrelse og omfang på skisseprosjektet vil 1-2 kunstnere inviteres til å produsere kunstprosjekt i Fosshagen 2.

Kunstfaglig utvalg vil være jury i utvelgelsen av skisseprosjekt og kunstprosjekt. Kommunens demenskoordinator er med som medisinsk kompetanse i kunstutvalgets arbeide.

5. Budsjett og finansieringsplan

Rammen som tilfaller kunstprosjektet er kr 900 000 (1,5% av enterprisekostnadene) i tillegg til dette blir det lagt inn arbeidsressurser fra Lier kommune, kultur og fritid, Fosshagen og Reiuif Ramstad arkitekter. Det skal vurderes muligheter til å søke midler til formidlingsdelen av prosjektet i samarbeide med kunstner når avtale er inngått.

Fosshagen Byggetrinn 2 - Budsjett - regnskap - finansieringsplan			
Budsjett			Budsjett 2020
Post 1.	Honorarer		
Post1.1	Kunstner		200 000
Post1.2	skissekonkurranse		90000
Post.2	kunstproduksjon	overføres kunstner	
Post2.1	produksjon hovedverk og ev. sideprosjekt		400 000
Post 2.2	materialer skissekonkurranse		15000
Post.4	Reiseutgifter		30000
Post.5	Dokumentasjon og formidling		50000
Post.6	Arrangementer og representasjon		15 000
Post. 7	Andre utgifter		
	BHK Kunstavgift 5%		50000
	Uforutsette 5 %		50000
Administrasjon, prosjektledelse og kunstutvalgets arbeide finansieres over andre budsjetter			
Total			900 000

6. Fremdriftsplan

- Frist for åpen prekvalifisering 15. oktober 2020
- Invitasjon til skisseprosjekt 30. okt
- Leveringsfrist for skissekonkurranse 15. jan – utstillingsperiode 18. jan- 15. feb 2021
- Kontraktsinngåelse med kunstner 20. februar 2021
- Byggetrinn 2 ferdig desember 2021 – mer detaljert fremdriftsplan for realisering av kunstverk lages sammen med kunstner ved kontraktinngåelse.

7. Formidlingsplan

Det skal utvikles et formidlingsopplegg for kunsten som kan bidra til å øke beboere og andre brukere av bygget sin interesse og forståelse av kunst

Formidlingsopplegget for Kunst i Fosshagen 2 skal være fleksibelt og kunne tilpasses ulike brukergrupper og skal fungere som en inngang til å møtes rundt kunsten. For beboere og besøkende, for beboere og ansatte og for andre brukergrupper, som dagsenter og behandlingstilbud. Det er også et ønske at formidlingsopplegget kan anvendes til å invitere andre grupper inn til Fosshagen, f.eks. barnehager, skoleklasser, seniorgrupper og annet publikum.

Fosshagen skal være et levende møtepunkt for rehabilitering og et godt sted å leve for personer med ulik grad av demenssykdom. Lokalene samler mange ulike mennesker. Det jobbes målrettet for helsefremming og livskvalitet med fokus på å trekke Liers befolkning inn i husets fellesarealer og på denne måten skape liv og røre og mulighet for deltakelse i samfunnet.

Fosshagen skal være et åpent og levende hus samtidig som at beboere, brukere og pårørende skal ivaretas på en slik måte at de har en opplevelse av hjem, trygghet og trivsel og har mulighet for skjerming og privatliv. Felles opplevelser er en viktig del av livet også i sykehjemmet.

«Kunst kan være en døråpner for mellommenneskelig kontakt. Kunst er en arena for felles opplevelser «her og nå» mellom de diagnostiserte og antatt friske» (Kilde: «Artful Dementia Research Lab» UiT.

Formidlingsopplegget skal utvikles i samarbeide med kunstner og det finnes mulighet for å søke tilleggs midler utover oppsatt budsjett.

Tillegg: Beskrivelse av kunstner/e og kunstverk (etter inngått kontrakt)